

Ny språk litteratur

PUBLIKASJONER FRA SPRÅKNEMNDENE

Bokmålsordboka. Utarbeidet av Avdeling for bokmål ved Norsk leksikografisk institutt, Universitetet i Oslo, i samarbeid med Norsk språkråd. Universitetsforlaget 1986. 697 s.

Dette er en definisjons- og rettskrivningsordbok for bokmål. Gjennom de om lag 65 000 ordartiklene i boka har en søkt å få med det sentrale ordforrådet i moderne bokmål. Ordboka er således ajourført både når det gjelder nyord og de siste rettskrivningsendringene som er gjort i Norsk språkråd. I ordboka finner en opplysning om gjeldende rettskrivning, ordklasse, bøyning, uttale, ordhistorie, betydning og eksempler på bruken av ordene i forskjellige språklige sammenhenger. *Bokmålsordboka* er utarbeidet parallelt med *Nynorskordboka* (s.d.).

Dansk Sprognævn: Årsberetning 1984. Duplikeret. 9 s.

Efter genetableringen af Nyt fra Sprognævnet udsender Dansk Sprognævn ikke mere nogen trykt årsberetning. Af sprogligt stof er der nu kun varemærkesager i årsberetningen.

Kielikello, Finska språkbyråns informationsskrift, kom under året ut med fyra nummer på 16–24 sidor. Upplagan är ca 25 000. Nummer 1 behandlade språknormering, nr 2 stadsplanenamn, namn på offentliga byggnader och kasusböjning av främmande ortnamn, nr 3 bl.a. dialektala uttryck och sifferuttryck, och nr 4 bl.a. finlandssvensk språkvård, den nya finska dialektordboken och ryska namn. De två sista numren tog också upp enskilda språkfrågor.

Nordisk språksekretariats rapporter 6.: De nordiske skriftspråkernes utvikling på 1800-tallet 2

Rapporten inneholder de forberedte innleggene fra et symposium om "Behovet for og bruken av skrift i 1800-tallets forvaltning,

næringsliv og privatkommunikasjon”, bl.a. *Matti Klinge*: Finska språket i Finland under 1800-talet, *Kjell Venås*: Finland og Noreg på 1800-tallet – språk og soge, *Baldur Jónsson*: Isländska språkets ställning inom 1800-talets förvaltning, *Bjarne Stoklund*: Bruget av dagböcker hos den danske landbefolkning i 1800-årene, *Niels Haastруп*: Soldateroptegnelser fra Napoleonstiden, *Solveig Widén*: Brevsamlingar och dagböcker från 1800-talet på Åbo Akademis bibliotek, *Bengt Loman*: Om privata brev och dagböcker som källor till studiet av skriftspråkets utveckling under 1800-talet, *Dag Gundersen*: Fra kopist til operatør. Ordstudier fra skrive- og kopieringsteknikkens utvikling, *Gertrud Pettersson*: Lagspråket under 1800-talet – en studie av strafflagen, *Thore Roksvold*: Norsk avisspråk på 1800-tallet, *Timo Myllyntaus*: The growth and structure of Finnish print production, 1840–1900, *Per Schybergson*: Skriftlig kommunikation inom näringslivet i Finland under 1800-talet, *Lars-Gunnar Andersson*: Språk och industrialisering.

Norsk språkråd, Årsmelding 1985. Årsmeldingen inneholder lov og vedtekter for Norsk språkråd og gir en oversikt over rådets virksomhet i 1985.

Nynorskordboka. Utarbeidd av Avdeling for nynorsk ved Norsk leksikografisk institutt, Universitetet i Oslo, i samarbeid med Norsk språkråd. Universitetsforlaget 1986. 870 s.

Dette er ei definisjons- og rettskrivingsordbok for nynorsk. Boka har om lag 90 000 oppslagsord og er den største allmennspråklege nynorske ordboka sidan Steinar Schjøtt i 1914 gav ut *Norsk ordbok* med ordtydingar på norsk-dansk. Rettskrivingsdelen syner gjeldande rettskriving i 1985 og er i prinsippet tenkt å vere mønster og rettesnor for nye utgåver av rettskrivingsordlister. Dessutan gjev boka ei rad tilleggsopplysningar om orda, til dømes om opphav og slektskap, uttale, tyding og om korleis orda blir brukte. *Nynorskordboka* er utarbeidd parallelt med *Bokmålsordboka* (s.d.).

Nyt fra Sprognævnet. 1985 nr. 1–4. 12 s. + 12 s. + 16 s. + 16 s.

Årgangen er den første for Dansk Sprognævns fornyede blad. Hvert nummer indeholder et udvalg af svar på sproglige spørgsmål til nævnet, bogomtaler og artikler om sproglige for-

hold, herunder en fast rubrik Nye ord. Af artiklerne kan nævnes: *Bent Møller*: Svære ord – og lette, *Pia Riber Petersen*: Rugemødre, *Erik Hansen*: Skat (under rubrikken Historien om et ord) (i nr. 1); *Jørn Lund*: Egerterne, søskendene og de mangehovedede uhyrer. Om strukturparallelisme, *Karl Hårbøl*: Tiltag – et gammelt nyt ord, *Allan Karker*: Ludvig Holbergs ordforråd, *Hans Jørgen Schiødt*: Hooligan (i nr. 2); *Henrik Galberg Jacobsen*: Retskrivningsdebat, *Jørn Lund*: Sportsdansk, *Birte Hjorth Pedersen*: Hvorfor vælger man netop det fornavn? Lidt om navngivningspraksis i dag (i nr. 3); *Eva Villarsen Meldgaard*: Danskernes "to efternavne". Om mellemnavne og efternavne, *Karl Hårbøl*: Trunkere – trunkering (i nr. 4.)

Språkbruk, den finlandssvenska språkvårdens informationsblad, gavs ut med två nummer på 20 sidor i en upplaga av ca 6000 ex. Ur innehållet kan nämnas följande artiklar. Nr 1: Viking Brunell, Språklig variation – ett problem eller en rikedom i den finlandssvenska skolan, Marianne Nordman, Några eltekniska termer – harmoni och variation, nr 2: Mikael Reuter, Språknämndernas rådgivning – en nordisk undersökning, Gunborg Gayer, Maj-Britt Grönholm och Marianne Saanila, Språket i läroböckerna, Gunnel Grönqvist, Pensioner – termer och begrepp. Dessutom ingick bokanmälningar och språkfrågor i urval.

Språknytt, Norsk språkråds melingsblad, har som vanlig kommet med fire nummer, hvert av dem på 20 sider. Opplaget er ca. 17 500. Bladet inneholder informasjon om arbeidet i Språkrådet, blant annet blir rettskrivningsvedtakene referert der. Det har også artikler om språkspørsmål, bokomtaler og omtaler av språkmøter i Norge og Norden. Det har en spørrespalte og en spalte med nyord. Språknytt sendes til alle skoler, universiteter, offentlige biblioteker, aviser, Norsk rikskringkasting, kommune-, fylkes- og statskontor. Det har også mange private abonnenter. Språknytt kan bestilles i sekretariatet i Norsk språkråd, og abonnementet er gratis.

Språkvård, Svenska språknämndens tidskrift, har som tidligere utgivits med fyra nummer. Ur innehållet kan nämnas följande. Nr 1: Sjukvårdens språk – en konferens (8 bidrag från språkvård-

dare, medicinare, sjukvårdsbyråkrater och informatörer). Nr 2: *Bertil Molde*, Hej och god dag; *Olle Josephson*, Vägen över språkklyftan eller Åt skogen med propositionsordningarna; *Lena Witt*, "Språkets förfall" i historiskt perspektiv; *Claes Garlén*, Lexikon för invandrare (rec.); *Ulla Clausén*, Färöiska för svenskar (rec.). Nr 3: *Sölve Ohlander*, "Snälla ta med brickan." Om ett nytt uttryck för hövlighet i svenskan; *Hans Karlgren*, Halvstenografi och proffsskrift. Nr 4: *Margareta Westman*, Språkvården i framtidsperspektiv; *Kenneth Hyltenstam*, Minoritetsspråk och svenska; *Monica Asztalos*, Latinet i svenskan; *Jan Heidner*, Franska lånord i svenskan under 1700-talet; *Olle Josephson*, Givet en ny preposition.

DANMARK

Af *Else Bojsen (EB)*, *Henrik Galberg Jacobsen (HGJ)* og *Pia Ri-
ber Petersen (PRP)*

ARK. Sproginstitutternes Arbejdsblad, Handelshøjskolen i København.

ARK er en serie arbejdsblade omhandlende fagligt og almindeligt sprog. Serien indeholder både foreløbige og færdige arbejdsresultater. I serien er der kommet 4 numre i 1985:

Jakobsen, Arnt Lykke, Viggo Hjørnager Pedersen, Monika Wesemann: 3 studier i oversættelse. *ARK* 24. 41 s.

Lorenzo, Maria del Pilar: El desarrollo de las grandes capitales en América Latina. *ARK* 25. 78 s.

Jensen, Per Anker: To forelæsninger om transformational syntaks. *ARK* 26. 63 s.

Draskau, Jennifer: Reflections on the Theory and Evaluation of Translation. *ARK* 27. 235 s. *PRP*

Danske Folkemål. 26. bind. C. A. Reitzels Forlag, København 1984. 246 s.

Bindet består udelukkende af *Karen Margrethe Pedersen* og *Magda Nyberg*: Når bønder fortæller. En frekvensundersøgelse af mænds og kvinders sprogbrug i et interviewmateriale bestående af saglige og anekdotiske beretninger. Denne talesprogsundersøgelse er inspireret af det svenske projekt Talsyntax og af det norske projekt TAUS (Talemålsundersøgelsen i Oslo). Undersøgelsen omfatter følgende træk: forskellige ordklasser, forskellige typer af makrosyntagmer (herunder også ledsætninger), sætningslængde, forskellige typer af sætningsbrud, ansatser til sætninger, parentetiske indskud samt gentagelser. *EB*

Danske Folkemål. 27. bind. C. A. Reitzels Forlag, København 1985. 156 s.

Af dette binds indhold er der særlig grund til at nævne *Kim Daniel Bjarne Bengtson*: Yngre regionaldansk. En kvantificerende, sociofonetisk analyse af sprogbrugsvariationen i Øster Hanherred, *Inge Lise Pedersen*: Dialektudtynding på Fyn. Et forsøg

med implikationsanalyse, og *Finn Køster*: "Er du en god mor?".
Om prædikater med relativt adjektiv. EB

Danske Studier 1984. Akademisk Forlag, København [1984].
176 s.

Bindet indeholder bl.a. en nekrolog af *Sv. Eegholm-Pedersen* over Aage Hansen, der døde i marts 1983. I nekrologen gennemgås Aage Hansens forfatterskab, og som tillæg bringes en bibliografi som supplerer festskriftet *Danicas Aage Hansen-bibliografi* fra 1964. Af bindets indhold kan desuden nævnes en artikel af universitetslektor *Erik Hansen*: K. E. Løgstrups sprogsyn. Religiøs tydning: Supplement til en sprogfilosofi og sprogteori? EB

Danske Studier 1985. Akademisk Forlag, København [1985].
189 s.

Bindet indeholder bl.a. *Marie Stoklund*: De nye runefund fra Illerup ådal og en nyfunden runeindskrift fra Vimose, *Ellen Olsen Madsen*: Sprog og stil i William Heinesens "Det gode Håb", og *Carsten Elbro*: At læse mellem linjerne. I den sidstnævnte artikel, som er yderst velskrevet og letlæst, beskrives den rolle som præsuppositioner ("logiske, sproglige forudsætninger") spiller for forståelsen af en række tekster. En del af eksempelmaterialet består af graffiti-tekster. Artiklen vil være velegnet som undervisningsmateriale i skolens ældste klasser. EB

Ettrup, Lise og Inger Madsen: Norsk og svensk i dansk. Gjellerup og Gad, København 1985. 80 s.

Bogen indgår i serien *Pædagogisk Orientering* og henvender sig i særlig grad til dansklæreren i folkeskolen. De to forfattere har gennem en årrække beskæftiget sig indgående med principperne for nabosprogsundervisningen og giver i bogen en yderst kærkommen fremstilling af hvordan man rent praktisk kan gribe nabosprogsundervisningen an. Vægten er lagt på det metodiske, men der er også blevet plads til nyttige oplysninger om det nordiske samarbejde og den politiske ramme det foregår i ifølge den nordiske kulturafale. Man kan håbe at denne lille, men betydningsfulde håndsækning vil inspirere til en styrkelse af nabosprogsundervisningen i det danske skolesystem. EB

Fortegnelse over Stednavne i Amterne Vest for Lillebælt. Udgivet af Stednavneudvalget. Autoriseret af Ministeriet for Kulturelle Anliggender. I kommission hos C. A. Reitzels Forlag, København 1985. 454 s.

Det nu foreliggende bind er 2. halvdel af retskrivningsordbogen for danske stednavne. Første del (*Fortegnelse over Stednavne i Amterne Øst for Lillebælt*, 294 s.) kom i 1978. – En fyldigere omtale af stednavnefortegnelserne er trykt i *Nyt fra Sprognævnet* 1985, nr. 4, s. 2–3. HGJ

Hansen, Bent: Sprog er magt. Udarbejdet af Fagbevægelsens Interne Uddannelser og udgivet i samarbejde med AOF's Forlag, København 1985. 40 s.

Hæftet er beregnet til undervisning af tillidsrepræsentanter inden for fagbevægelsen. Det indeholder en række kapitler om sproget som magtfaktor. Hovedvægten ligger på misbrug af sproget til undertrykkelse og manipulation, men hæftet indeholder dog også kapitler om positiv brug af sproget ("Sproget i en god sags tjeneste", "Politisk sprog i arbejderbevægelsen"). HGJ

Holmberg, B. H.: Politikens Fremmedordbog. Politikens Forlag, København 1985. 262 s.

Forfatterbetegnelsen dækker over Bente og Henrik Holmberg. Ordbogen omfatter 231 s. og er, som noget nyt i genren, forsynet med et retrogradt register (31 s.). Ordudvalget omfatter "hverdagens aktuelle fremmedord"; de allermest brugte fremmedord, som nu næsten ikke føles fremmede mere, er udeladt ligesom ord og betydninger, som kun anvendes inden for en snæver faglig kreds. EB

Humaniora 6, 1983–84. Udvalgte forskningsprojekter støttet af Statens Humanistiske Forskningsråd 1983–84. Forskningssekretariatet 1985. 224 s.

Af interesse for sprognævnenes arbejde er *Ole Togeby*: Om sprog hos kvinder og mænd, arbejdere og mellemlag. Artiklen er et resumé af et forskningsprojekt som Ole Togeby har publiceret i bogen *Kvinder siger selvfølgelig mest – sagde manden*, (s.d.). I artiklen Ordbogsarbejde og EDB giver *Ebba Hjorth* en analyse af de informationer der gives i danske ordbogsartikler med det

formål at opstille et fælles standardformat, som er velegnet til elektronisk databehandling. *Claus Færch og Gabriele Kasper* har i artiklen Fremmedsprogsundervisning og procesviden beskrevet et forskningsprojekt som går ud på at beskrive "Sprogspsykologiske og interaktionelle processer i fremmedsprogsindlæring og -kommunikation". PRP

Haagensen, Hans: Dansk udtale – vokaler og prosodi. Forlaget Duplikon, København (Peter Bangs Vej 212, 2000 Frederiksberg) 1985. 77 s.

På omslaget har bogen undertitlen "Vejledning i dansk for udlændinge med øvelser". Den henvender sig først og fremmest til lærere der underviser udlændinge i dansk og giver praktiske anvisninger til brug for arbejdet med udtalen af dansk. Udgangspunktet er en erkendelse af at mange udlændinge – trods i øvrigt gode danskundskaber – har svært ved at udtale dansk så danskere kan forstå dem. Bogen lægger vægt på at undervisningen ikke bare består i imitationsøvelser, men også i direkte instruktion i brugen af taleorganerne ved de forskellige lyde og lydtrækker.

Ca. en tredjedel af bogen består af øvelser (ordtavler til brug ved indøvning af lydforskelle, tekster med markering af syntaktisk tryk). Forfatteren oplyser i indledningen at han forbereder en tilsvarende behandling af konsonanterne. HGJ

Jacobsen, Henrik Galberg: Sprognævn – sprogrøgt – sprogsyn; i: Selskab for Nordisk Filologi København. Årsberetning 1983–1984. København 1985. S. 30–36.

Artiklen er den skriftlige version af forfatterens indlæg på selskabets temadag om "Sprogsyn og sprogrøgt" 28.1.1984. Den påpeger at Dansk Sprognævn adskiller sig fra de egentlige sprogrøgtorganisationer ved ikke at bygge på nogen sprogbeskyttelsesideologi; det er således ikke nogen forudsætning for Sprognævnets arbejde med sproglig vejledning og rådgivning at sproget har behov for pasning, pleje, beskyttelse mv. Hovedparten af artiklen drejer sig om Sprognævnets sprogsyn, eller rettere om de seks vigtigste "sprogsynspunkter" i nævnets arbejde (det nordiske synspunkt, tolerancesynspunktet, sprognormens fasthed mv.). Det kan tilføjes at også *Gerda Thastum Leffers'* indlæg på

temadagen: Sprogsyn og sprogrøgt, er aftrykt i sin helhed i denne årsberetning (jf. Sprog i Norden 1985, s. 119). EB

Jacobsen, Henrik Galberg og Peder Skyum-Nielsen (red.): Erhvervsdansk. Bind 1-3. Det Schønbergske Forlag, København 1985. 195 s. + 133 s. + 107 s.

En foreløbig udgave i fire hæfter blev omtalt i Sprog i Norden 1985, s. 108-109. Bogversionen her er opdelt i tre bind:

Erhvervsdansk 1: *Henrik Galberg Jacobsen og Peder Skyum-Nielsen*: Grundbog. Forfatterne har i fællesskab udarbejdet kapitlerne om sprognormerne i samfundet og om referater. Peder Skyum-Nielsen har udarbejdet kapitlerne om principper for tekstproduktion, sprogbrugsanalyse, skønlitterær læsning og mundtlig fremstilling, mens Henrik Galberg Jacobsen har udarbejdet kapitlerne om dansk grammatik, dansk fonetik og sprogbrugsområder.

Erhvervsdansk 2: *Anita Scheurer og Mimi Poulsen*: Korrespondancebog. Bindet handler om forretningskorrespondance og anden erhvervs-korrespondance, med mange eksempler på breve.

Erhvervsdansk 3: *Henrik Galberg Jacobsen*: Opslagsbog. Bindet har undertitlen Praktiske sprogproblemer. I det findes en systematisk fremstilling af de sprogproblemer som hyppigst melder sig i en dansk erhvervsproglig praksis.

Erhvervsdansk er beregnet som lærebog i dansk ved handelshøjskolernes nye erhvervsproglige korrespondentuddannelse. EB

Jensen, Per Anker: Principper for grammatisk analyse. Erhvervsproglige skrifter 9. Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, København 1985. 180 s.

Bogen er beregnet til undervisningsbrug ved de højere læreanstalter i Danmark "som uddanner sprogarbejdere i bredeste forstand". Den er en systematisk tværproglig gennemgang af de grammatiske begreber. De forskellige begreber illustreres med eksempler på dansk, engelsk, fransk, tysk, spansk, italiensk og russisk, dog således at dansk og de mere almenkendte fremmedsprog foretrækkes hvor det er muligt. Bogen indeholder kapitler om morfologi, syntaks (med valensbegrebet som grundlag for sætningsanalysen), grammatiske kategorier og ordklasser.

En detaljeret indholdsfortegnelse og et fyldigt stikordsregister gør bogen let anvendelig som opslagsbog. HGJ

Kristiansen, Kristian: Danske ordsprog & mundheld. Lademann, København [1985]. 64 s.

Bogen består af to dele, en indledning Ordsprog i fortid og nutid og en alfabetisk ordnet leksikondel med ca. 3000 gamle og nyere ordsprog og mundheld. I indledningen er forfatteren inde på tanken om at graffiti af forskellig art kunne opfattes som nye ordsprog. EB

Kristiansen, Kristian: Danske øgenavne. Lademann, København u.å. 80 s.

I bogens indledning gør forfatteren rede for øgenavnets historie og tradition samt de forskellige typer af kæle-, øge- og tilnavne. Resten af bogen består af en alfabetisk liste over 1000 hyppigt forekommende øgenavnskonstruktioner. EB

Kvindesprog. Forum for kvindeforskning, særnummer 4. Forlaget Melusine, København 1985. 174 s.

Bogen er en udvalgt samling af fiktionstekster, som blev indsendt i en konkurrence udskrevet af Forum for kvindeforskning i 1984. Formålet med konkurrencen var at indsamle tekster på kvindesprog, ikke om kvindesprog, så at man mere direkte kunne få indtryk af hvad kvindesprog egentlig er. EB

Mål & Mæle. 10. årgang, nr. 2-3. Redigeret af Erik Hansen og Ole Togeby. G. E. C. Gad, København 1985. 32 s. + 32 s.

Udover den sædvanlige sprogkasse "Sprogligheder" indeholder nr. 2 bl.a. *Anne Duekilde:* Barne- og børne-, som er en beskrivelse af sprogbrugen ved førsteleddene *barne-* og *børne-* i sammensætninger. I *Lars Henriksen:* Ugedagenes navne gives en beskrivelse af betydningen og oprindelsen til ugedagenes navne.

Af artiklerne i nr. 3 kan nævnes: *Torben Bergmann:* Billedligt talt, der beskriver billedsprog i genrer uden for digtning. Tiltaleformernes kulturhistorie er emnet for *Torben Kisbye* i artiklen DU og DE i nogle europæiske sprog – tiltaleformer i kulturhistorisk belysning. PRP

Nissen, Gunnar: *Lumske ord i dansk*. Branner og Korch, København 1985. Upag. (47 s.).

Den lille bog om ”faldgruberne” i dansk ligger i forlængelse af forfatterens tidligere små opslagsbøger om sproglige problemer:

Den første – og bedste – var *Skal det i ét eller to ord?* (Branner og Korch, 1980, 39 s.). Det er en nyttig og handy bog, der har fået en fortjent udbredelse på kontorer mv., fordi den – i modsætning til Retskrivningsordbogen, som den i øvrigt er i nøje overensstemmelse med – indeholder én alfabetisk liste over ordforbindelser der giver problemer mht. sær- og sammenskrivning. – Den anden var *Hvilket forholdsord?* (omtalt i *Sprog i Norden* 1985, s. 111).

Lumske ord i dansk er en alfabetisk ordnet samling af diverse sprogproblemer. Rådgivningen er i hovedsagen i overensstemmelse med pæn gammeldags sprogbrug og berører såvel traditionelle vanskeligheder (*billige priser; grunden skyldes; siddelsætte*) som mere kuriøse eller tilfældige problemer (*konditor/konduite; monogami/monotoni; man vejrer morgenluft – ikke morgenlugt*). Som yderligere et eksempel på den sidste type kan nævnes behandlingen af forskellen på verberne *lystre* og *adlyde*, hvor det førstnævnte på grund af sin tyske herkomst betyder at adlyde blindt og uden overvejelse, mens det andet oprindeligt danske (nordiske) ord betyder at man adlyder fordi man forstår at påbuddet er rimeligt!

HGJ

Nissen, Gunnar: *Skal det med eller uden t?* Branner og Korch, København 1985. Upag. (46 s.).

Emnet for denne lille bog om sproglige problemer (jf. omtalen ovenfor) er brugen af *-t* eller *ej* på adjektiver og adverbier. Den er skrevet på grundlag af spørgsmål til Dansk Sprognævn om en lang række enkeltord, og forfatteren har derfor i forordet kunnet proklamere at bogen ”er bragt i overensstemmelse med den nye *retskrivningsordbog*, som udgives af Dansk Sprognævn, men endnu (1985) ikke er udkommet”. Der er dog ikke tale om nogen nøje overensstemmelse med *Retskrivningsordbogen*, hverken med den fra 1955 eller med den der udsendes i 1986. Der tillades naturligvis *-t* i et meget stort antal ord som ikke kan have *-t* efter 1955-ordbogen, men som vil få valgfrit *-t* i den nye ordbog (forfatteren undtager dog adverbierne på *-vis*, som imidlertid

også får valgfrihed i den nye ordbog). Men derudover er der tilfælde hvor bogen er i uoverensstemmelse med både den gamle og den nye Retskrivningsordbog (*hun er kærlig(t) anlagt; for nylig(t); hun har vitterligt aldrig været udenlandsk*). HGJ

NyS 15. *Nydanske Studier & Almen Kommunikationsteori*. Redigeret af Lars Heltoft og John E. Andersen. Akademisk Forlag, København 1985. 141 s.

Nummeret indeholder 3 artikler og 4 anmeldelser. Den artikel der har størst interesse i forbindelse med sproglig rådgivning, er *Mogens Løj og Niels Erik Wille: Kan vi undvære passiv? eller: Kan passiv virkelig undværes?* (38 s.). Og som antydning af overskriften mener forfatterne ikke at passiven kan undværes. De gennemgår brugen af passivformerne grammatisk, stilistisk og pragmatisk og konkluderer at passiv "ikke er den problematiske form" som mange sproglige rådgivere har gjort den til. Tværtimod er passivformerne velegnede til at løse forskellige fremstillingsmæssige problemer som det ellers ville være vanskeligt at løse, og forfatterne opfordrer derfor til et mere nuanceret syn på brugen af disse former.

Af særlig interesse for sprognævnsarbejdet er desuden anmeldelserne af Pia Riber Petersen: *Nye ord i dansk 1955-75* (anmeldt af Carol Henriksen; omtalt i Sprog i Norden 1985, s. 113-114), og af Erik Hansen og Jørn Lund: *Sæt tryk på* (anmeldt af Hans Basbøll; omtalt i Sprog i Norden 1984, s. 109). HGJ

Retorik 85. Meddelelser fra Retorikforeningen. Nr. 1-2. 1985. 20 s. + 20 s.

Den nyoprettede Retorikforeningen udsender sit medlemsblad to gange om året. Bladet indeholder artikler om spørgsmål inden for faget retorik, meddelelser om nyheder om faget og boganmeldelser. Af den første årgangs indhold kan nævnes *Peder Skjumn-Nielsen: Rejserapport. Nordisk forskerkursus om "Spoken and written language - differences and similarities"*; Säröhus, Särö, 30. juli til 11. august 1984, (nr. 1). Desuden *Jens-Jørgen Kofod: Retorisk pædagogik - pædagogisk retorik. Seminariepædagogikum i retorik - et eksempel*, og *Christian Kock: Hvad sker der på Institut for Retorik?* (nr. 2). EB

Retorisk festschrift. 22 artikler til professor dr. phil. Jørgen Fafner på 60 års dagen 4. januar 1985. Redigeret af Lone Rørbech og Peder Skyum-Nielsen. Dafolo Forlag, Skjern 1985. 271 s.

Festskriftet indeholder 21 egentlige artikler og en biografi over Jørgen Fafners produktion. Festskriftet spænder meget vidt; fra *Christian Kock*: Hvad gribes vi af? hvor der drøftes de elementer i tekster der får læseren til at blive fanget af teksten, til *Nils Schiørring*: Danske digtere og den sapphiske strofe i 1600-tallet. Af særlig interesse kan nævnes *Peder Skyum-Nielsen*: Om få minutter. En praktisk retorisk opgave. I artiklen beskrives et arbejde med at forbedre og effektivisere De danske Statsbaners betjening af kunderne gennem højtalere. *Jørn Lund* skriver om Den gode sprogbruger – skitse til en ny profil, hvor han gør sig til talsmand for at god sprogbrug ikke kun omhandler sprogbrug i formelle situationer, og han opstiller nogle krav til sprogbrugeren i den konkrete sprogbrugssituation. Med udgangspunkt i en konkret tyverisag har *Niels Erik Wille* i artiklen Praktisk argumentation og logisk gyldighed søgt at vise at de centrale argumenter der afgør sagens udfald, ikke lader sig behandle tilfredsstillende med et snævert logisk gyldighedsbegreb. PRP

SPRINT. Sproginstitutionernes tidsskrift. 1985, nr. 1-3. Udgivet af Handelshøjskolen i København. Hvert nummer er på 35 s. Distr.: SPRINT, Handelshøjskolen i København, Fabrikvej 7, DK-2000 København F.

Af indholdet i de tre numre kan nævnes *Lars Henriksen*: Sprogvidenskabelig science fiction, som fantaserer over etymologiens fremtidige metoder med eksemplet *lørdag* og det franske ord for 'syndflod', *déluge*. Desuden *Jytte Heine*: Tv-tekstning, om hvordan man laver tv-tekster, og *Sture E. Svensson*: Vetenskaps-teori och lingvistik. Några funderingar. (Alle de tre nævnte artikler fra nr. 2.) Endelig kan nævnes *Lisbeth Falster Jacobsen*: Hvorfor betyder *dutch* ikke *tysk*, når *deutsch* gør det? Om sproghistorien som en indsigtsgivende disciplin. Artiklen illustrerer hvordan politiske og geografiske foreteelser kan indvirke på sprogudviklingen (nr. 3). EB

Sproglige kløfter. Informationssamfundet og den sproglige forståelse. Modersmål-Selskabets årbog 1985. C. A. Reitzels Forlag

A/S, København 1985. 120 s.

Denne årbogs tema er sprogbarrierer i informationssamfundet, og en lang række forfattere fra forskellige fagområder diskuterer dette tema. Af særlig interesse kan nævnes *Ida Dybdal*: Ministeriet og borgeren, der skildrer de bestræbelser der er i gang i ministerierne for at skrive klarere og mere forståeligt. *Gudrun Laub*: Juridisk fagsprog beskriver forståelseskløften mellem domssproget og den dømte. *Bente Maegaard* drøfter i artiklen Sprog og datamaskiner spørgsmålet om brugen af datamaskiner kan få indflydelse på sproget, og hun konkluderer at det næppe er sandsynligt. PRP

Sprog og Samfund. Nyt fra Modersmål-Selskabet, nr. 1, 2, 3-4, 1985. Redigeret af Niels Alsted. Jørn Thomsen Offset ApS, Kolding, 1985. 12 s. + 16 s. + 12 s.

Af indholdet i nr. 1 (12 s.) kan nævnes: *Arne J. Hermann*: Undervisningen ud af krisen og *Ib Arne Rahr*: Om sprog og magt.

Nr. 2 indeholder en artikel af *Niels Arthur Hansen*: Sproget og maskinerne, og to anmeldelser hvoraf den ene kan have interesse for sprognævnenes arbejde: *Gerda Thastum Leffers* anmelder Retorisk Festskrift. 22 artikler til professor, dr. phil. Jørgen Fafner på 60 års dagen 4. januar 1985. Desuden giver *Georg Søndergaard* en omtale af Statens Informationstjenestes virksomhed. Nr. 3-4 er et temanummer om den nye retskrivningsordbog og bladet indeholder en afbalanceret og korrekt oplysende artikel af *Allan Karker* om den ny retskrivningsordbogs formål, dens tilblivelse og funktion: Om lov og orden i retskrivningen. PRP

Sprog til tiden – om børns og unges sprog. Udgivet af Modersmål-Selskabet. C. A. Reitzels Forlag A/S, København 1985. 79 s.

Denne bog der er den femte debatbog i serien "Hvor går dansk hen?", sætter focus på børns og unges sprog, og otte forfattere belyser ud fra forskellige synsvinkler temaet børn og sprog. Her kan nævnes *Klaus Kjøller*: Kammeraters betydning for sprogindlæringen, *Uwe Geist*: To halve sprog er ikke noget helt, *Hans Jørgen Schiødt*: Ungdomsideologier – sprogstrategier, *Steen Larsen*: De elektroniske massemedier og børnenes sprog. PRP

Stednavne i brug. Festskrift udgivet i anledning af Stednavneudvalgets 75 års jubilæum. Redigeret af Bent Jørgensen. Navnestudier udgivet af Institut for Navneforskning nr. 26. C. A. Reitzels Forlag, København 1985. 274 s.

Festskriftet indeholder 18 bidrag om stednavne. Af særlig interesse for sprognævnenes arbejde er *Allan Karker: Stednavnene og den almindelige danske retskrivning* og *Birte Hjorth Pedersen: Stednavneudvalgets arbejde med stednavneretskrivning. Arbejdsgang og udvikling gennem 75 år.* – Med engelske resumeer af de enkelte bidrag. – En fyldigere omtale af festskriftet er trykt i *Nyt fra Sprognævnet* 1986, nr. 1, s. 10–11. HGI

Søndergaard, Georg: Danske efternavne – betydning, oprindelse, udbredelse. Lademan Forlagsaktieselskab, København [1985]. 144 s.

Bogens hoveddel er en alfabetisk ordnet gennemgang af omkring 10 000 forskellige slægtsnavne hvor der gives oplysninger om de enkelte navnes historie, udbredelse, anvendelse mm. Desuden indeholder bogen et mindre afsnit om slægtsnavnetraditionen i Danmark. PRP

Togeby, Ole: Kvinder siger selvfølgelig mest – sagde manden. Om sprog hos kvinder og mænd, arbejdere og mellemlag. C. A. Reitzels Forlag A/S, København 1985. 166 s.

Ole Togeby har med denne undersøgelse søgt at eftervise de forestillinger om forskelligheder i sprogbrug hos mænd og kvinder som både kommer til udtryk hos folk i almindelighed og i videnskabelige afhandlinger. I bogen redegøres der for de meto- diske problemer der er i en kvantificering af sproglige træk. Undersøgelsen omfatter et ca. 1/2 times interview af 37 forsøgs- personer som er ligeligt fordelt mellem kvinder, mænd, arbejdere og mellemlag. Der undersøges en lang række sproglige træk, fx tekstlængde, brug af sætningsadverbialer, deiksis, påhængs-ikke (det ikke eller vel som kan hæftes på almindeligt fremsættende eller nægtende sætninger, fx *det er jo altså Poeten, ikke?*), ord- forråd, afbrydelser. Resultaterne af undersøgelsen er overordent- lig interessante og flere gange afkræftes de myter der i almindelig-

hed er om forskellen mellem kvinders og mænds sprog, fx viser det sig at det ikke er kvinder, men mænd (mellemlagsmænd) der taler mest og arbejdsmænd der bruger flest "påhængs-ikke".

PRP

FINLAND

Av Mikael Reuter (MR)

Fackspråk och översättningsteori: VAKKI-seminarium V. Vörå 26-27.1.1985. Vasa högskola. Institutionen för språk. Forskargruppen för översättningsteori och fackspråk. Vasa 1985. 202 s.

Seminarierapporten innehåller 18 föredrag om fackspråk och översättning, av vilka 7 på svenska, 4 på finska, 4 på engelska, 2 på tyska och ett på franska. Bland dem som är av allmänna intresse för nordiska läsare kan nämnas Sigurd Fries: Motsättningen mellan allmänspråk och fackspråk, speglad i det svenska växtnamnsskicket, Anita Löfman: Juridikens behov av villkor, Christer Laurén, Teknolekter, textkategorier och abstraktionsgrad – en analys av semantiska roller i ett par teknolekter, Marianne Nordman: Miniteknolekter samt Anita Nuopponen: Den terminologiska termen och ordet "term". MR

Folkmålsstudier 29. Meddelanden från Föreningen för nordisk filologi, Åbo 1985. 140 s.

Detta nummer av Folkmålsstudier innehåller bl.a. Bengt Lomans föredrag om Axel Olof Freudenthal, Finlands första professor i svenska språket och litteraturen, hållet i samband med föreningens 50-årsjubileum 1982. Vidare ingår en artikel av Marianne Nordman om kiastiska tendenser i skönlitterär text och en artikel av Marketta Sundman om övergången från konstruktions-typen *mik angrar till jag ångrar*. Slutligen publiceras två inledningsanföranden (av Matti Rahkonen och Barbro Allardt) vid en diskussion om nordistikens inriktning i Finland. MR

Laurén Christer: Normer för finlandssvenskan. Från Freudenthal till 1970-tal. Holger Schildts förlag 1985. 128 s.

Boken ger en översikt över normerna för finlandssvenskt språkbruk i ett historiskt perspektiv, och omfattar en period på ca 100 år fram till förra hälften av 1970-talet. Framför allt diskuteras normernas framväxt och utveckling i den offentliga diskussionen.

Det första kapitlet behandlar den ökande insikten om förekomsten av finlandssvenska särdrag under senare hälften av 1800-talet, med Axel Olof Freudenthal och Karl Lindström som de

främsta namnen. I andra kapitlet refereras diskussionen kring ett finlandssvenskt scenspråk med egna uttalsnormer på 1910- och 1920-talen. Hugo Bergroths banbrytande gärning som språkvårdare och beskrivare av finlandssvenska provinsialismer presenteras i kapitel 3, medan de två följande kapitlen ägnas reaktionerna på Bergroths insatser och den fortsatta normdiskussionen fram till 1970-talet. Boken avslutas med en utblick över förhållandena i andra länder, främst Canada, och några tankar om utvecklingslinjer och framtida normer.

Författaren är ordförande för Svenska språknämnden i Finland sedan 1985. MR

Uppslagsverket Finland. Del 1-3. Holger Schildts förlag, Helsingfors 1982-1985. 718 + 678 + 746 s.

Uppslagsverket är det första som fylligt presenterar Finland och finländska företeelser på svenska, och är därför en ovärderlig källa till kunskap om Finland för övriga nordbor. Av intresse i detta sammanhang är närmast artiklarna *finlandssvenska, finska språket, språkvård* (både finsk och svensk) samt *uttal* (finskt och finlandssvenskt). MR

Xenia Huldeniana. En vänskrift tillägnad Lars Huldén på hans 60-årsdag 5.2.1986. Meddelanden från Institutionen för nordiska språk och nordisk litteratur vid Helsingfors universitet, serie B nr 10 1986. 337 s.

Vänskriften till Lars Huldén innehåller artiklar från skilda områden inom i huvudsak litteraturvetenskap och nordistik. Bland artiklar av intresse för språkvården kan framför allt nämnas Kristina Nikula: Närpesfullmäktige i När-TV. Språkliga iakttagelser, Mikael Reuter: Några tankar om finlandismer, Christer Laurén: Naturam expellas furca ... Natur och onatur i en språkvårdsfråga (artikeln handlar om utelämnat *ha* i bisats vid perfektum och pluskvamperfektum), Marketta Sundman: *Få* och *låta* som kausativa verb i svenskan, Björn Pettersson: Om att *fälla* föremål samt Erik Andersson: Om satsrelationer vid samordning och underordning. MR

NORGE

Av Ståle Løland (SL) og Åsta Norheim (ÅN)

Aksnes, Liv Marit: Samtalens spelerom. Norsk munnleg i teori og praksis. J. W. Cappelens Forlag 1985. 151 s.

Samtalens spelerom tek utgangspunkt i at disiplinen norsk munnleg er stemoderleg behandla både i ungdomsskolen og i den vidaregåande skolen, og at det trengst eit grunnlag for ei ny munnleg undervisning. Forfattaren meiner det ikkje er samsvar mellom fine ord i læreplanar og den daglege praksisen, og peiker på mangelen på systematisk munnlegopplæring, ein pedagogisk gyldig teori og lærebøker. Boka er eit forsvar for det frie munnlege ordet, og i tråd med det set forfattaren opp ein del alternative målformuleringar for faget, der ho byggjer på undervisningsprinsipp og metodar frå dramapedagogikk og nye synspunkt på retorikk. Gjennom åtte undervisningsopplegg gjev forfattaren konkrete eksempel på korleis feltet for munnleg undervisning kan utvidast i norskfaget. Boka som heilskap vil vise at ei slik utviding let seg forankre teoretisk og metodisk. Bakarst i boka er det ei litteraturliste. ÅN

Andresen, Trond, Kari Haave, Else Ryen, Geir Vestheim: Språkboka. Språkkunnskap for vidaregåande skole. Det Norske Samlaget 1985. 384 s.

Dette er en lærebok som dekker alle språklige emner i norskfaget på allmennfaglig studieretning gjennom tre år: språksosiologi, språkbruksanalyse, bildeanalyse, dialektkunnskap og språkhistorie. Kapitlet om språkhistorie gir en grei oversikt over norsk språkutvikling med hovedvekt på tiden etter 1800. De andre nordiske språkene og samisk språkhistorie blir behandlet i egne kapitler. Det er utarbeidet lyd-kasset med dialektprøver og en minigrammatikk for bokmål og nynorsk i tilknytning til læreboka. SL

Berg, Tove og Reidunn Guldal: Alle tiders norsk. Aschehoug 1985. 350 s.

Dette er ei lærebok for den vidaregåande skolen. Boka har som mål å dekkje dei språklege emna i fagplanen i studieretning for

allmenne fag. Første kapitlet, *Mennesket og språket*, har eit dobbelt siktemål – å skape attkjenning og interesse for spørsmål kring språk og språkbruk, og gje ei innføring i språkvitskapleg tenkjemåte som hjelp til å strukturere stoffet. Forfattarane har lagt vekt på grammatisk forståing gjennom samanlikning med andre språk og med tidlegare stadium av norsk, og dessutan gjennom presentasjon av tekstgrammatikk. I kapitlet *Talemålet* blir dialektkunnskap sett inn i ein større samanheng. Med siktemålet å fremje språkleg toleranse har haldningsspørsmål og offentleg debatt kring ulike språkvariantar fått stor plass. I presentasjonen av språkhistorie har forfattarane teke utgangspunkt i og lagt hovudvekta på situasjonen i dag og den aktuelle språkpolitiske debatten for å vekke interesse også for den historiske bakgrunnen. I framstillinga av norrønt er det lagt vekt på å vise samanhengen med moderne norsk. Kapitla *Tekstelementer*, *Argumentasjon*, *Genrer* og *De skriftlige oppgavene* er ei vidareføring av stoffet i innleiingskapitlet. Formålet er å gje ein analysemodell for alle typar tekster, og samstundes rettleie elevane når dei sjølv skal bruke språket. I kvart kapittel er det mange og varierte oppgåver og mykje bilestoff. Bak i boka er det eit alfabetisk register. Ein lyd-kasset til boka har med viser på dialekt, målføreprøver og prøver på norrønt, islandsk, færøysk, svensk og dansk. ÅN

Bull, Tove: Lesing og barns talemål. Novus Forlag 1985. 282 s.

Boka er sluttrapporten fra Grunnskolerådets utviklingsarbeid "Den første lese- og skriveopplæringa på dialekt". Rapporten gjør greie for et praktisk-pedagogisk forsøk med en dialektbasert første skriftmålsopplæring som ble gjennomført i ti førsteklasser mellom 1980 og 1982. Boka inneholder tre deler: en teoretisk, en praktisk-metodisk og en empirisk del. I den teoretiske delen beskriver forfatteren særdragene ved talemål og skriftspråk og drøfter forholdet mellom dem. Hun argumenterer også for at det må være pedagogiske og språklige fordeler ved å bygge den første skriftspråksopplæringen på elevenes talemål. I den siste delen gir forfatteren en sammenfattende vurdering av resultatene fra forsøket. De synes å være positive når det gjelder elevenes lese- og skriveferdighet. Men forfatteren tar et lite forbehold: "Denne avhandlingen gir derfor ikkje noko endelig prov for at det er dia-

lektopplæringsprinsippet som er årsak til dei positive resultatane, sjølv om det er mykje som tyder på det.”

SL

Dalen, Arnold: Skognamålet. Ein fonologisk analyse. Novus Forlag 1985. 354 s.

Boka er ein strukturalistisk analyse av det tradisjonelle målføret i bygdene omkring Levanger. Det er og med ei samanlikning med målføra i grannebygdene og ei kort framstilling av talemålet i Levanger by. Oppstilling av det fonologiske systemet er hovudsaka i analysen, og systemendringar i yngre mål blir og tekne opp, mellom anna forenklinga av diftongane og samanfallet av alveolare og kakuminale konsonanter. Det er lagt særleg vekt på framstillinga av det prosodiske systemet i målføret. Skognamålet har eit interessant tonelagssystem, og dette fenomenet blir drøfta og tolka mellom anna med grunnlag i akustiske undersøkingar.

ÅN

Eifring, Halvor: Høy eller stein? Narkotikaslang i Norge. Universitetsforlaget 1985. 132 s.

Boka behandlar forskjellige sider ved narkotikaslang slik den har utviklet seg i visse miljøer i Oslo-området. Forfatteren kartlegger ordtilfanget og diskuterer hva slags gruppeidentitet og verdier språket gjenspeiler. Han tar også opp humorens rolle og spørsmålet om narkotikaslang fungerer som hemmelig kodespråk. Utgangspunktet er konkrete språklige fenomenar som ordlån, betydningsendring, stemmekvalitet osv. En ordliste med ca. 400 oppslagsord gir opplysningar om slanguttrykkene uttale, betydning og opphav.

SL

Forskningsnytt fra Norges allmennvitenskapelige forskningsråd. Nr. 6-7 1985

Bladet er eit temanummer om minoritetsforskning og kulturpolitikk. Av artiklane kan vi nemne *Anton Hoëm*: Sameskole og pedagogisk forskning, *Alf Isak Kesitalo*: Forskning for samisk kulturell utvikling, *Anna-Riitta Lindgren*: Språkforhold blant kvener, og *Aslak Nils Sara*: Perspektiver for forskningen ved Nordisk Samisk Institutt.

ÅN

Grønvik, Ottar: Runene på Eggjasteinen. En hedensk gravinnskrift fra slutten av 600-tallet. Universitetsforlaget 1985. 216 s.

Runeinnskriften på Eggjasteinen fra Sogndal i Sogn er Norges lengste, vanskeligste og viktigste innskrift i det eldre runealfabetet. Helt siden den ble funnet i 1917, har det vært gjort mange forsøk på å tyde den. Forskerne har greid å lese en rekke enkeltord, men de har ikke funnet noen overbevisende sammenheng i hele innskriften. I denne boka gir Ottar Grønvik et kritisk referat av den eldre forskningen, og legger så fram en helt ny tolkning: Innskriften forteller om et forlis og om hvordan de døde ble hjulpet over til "hint land". Siste del er en gravvernformel: Ingen må oppsøke gravstedet i dagslys, eller bevæpnet, og ingen forvirrede menn må søke dit. SL

Haugland, Kjell: Striden om skulespråket. Frå 1860-åra til 1902. Det Norske Samlaget 1985. 243 s.

I 1902 vedtok Stortinget en ny lov om lærerskoler, som blant annet fastsatte at alle kandidater ved avgangseksamen skulle avlegge skriftlig prøve i både landsmål (nynorsk) og bokmål. Elevene skulle selv velge hvilken målform de ville ha som hovedmål/sidemål. Dermed var i realiteten hovedprinsippene i norsk skolespråkpoltikk blitt fastlagt slik den har vært drevet siden. Boka beskriver samspillet og brytningene mellom målrørsla, skolen og politikkerne i denne avgjørende perioden i norsk språkhistorie. I innledningen presenterer boka de ytre forutsetningene for striden om skolespråket: framveksten av målrørsla og de store forandringene i skolen på denne tiden. SL

Jahr, Ernst Håkon: "Har det på tunga". Novus Forlag 1986. 40 s.

Boka er utarbeidet i forbindelse med en tv-serie, og gir en lettlest og kortfattet innføring i norske dialekter. Etter en gjennomgåelse av de ulike målmerkene og dialektområdene viser forfatteren hvordan en kan heimfeste forskjellige målprøver. Til slutt i boka er det et lite kapittel om elever og bruk av dialekt i skolen. SL

Jenstad, Tor Erik: Sunndalsmålet. Eit grensemål på indre Nordmøre. Novus Forlag 1985. 308 s.

Dette er den første samla, vitskaplege framstillinga av dialek-

ten i Sundalen på Nordmøre. Det er eit særmerkt målføre som har teke farge av at dalen grensar til fleire målføreområde. Likevel har målføret på mange vis fått ei nokså sjølvstendig utvikling i høve til dei dialektane som ligg nærast innåt.

Framstillinga tek særleg for seg lyd- og formverket, men både ordtilfang, ordsamansetning og syntaks har fått etter måten brei plass. Det blir heile tida gjort jamføringar med grannemåla.

Dei to siste kapitla i boka tek for seg generasjonsskilnader og geografisk (grendemis) variasjon i målet i Sundalen. ÅN

Kleiva, Turid, Bjørn Karsrud, Aud Søyland og Inger Helene Arnestad (red.): Nynorsk av hjartans lyst. Det Norske Samlaget 1985. 125 s.

Boka er utgitt i forbindelse med 100-årsjubileet for det såkalte jamstillingsvedtaket i Stortinget, som fastslo at det norske "Folkesprog som Skole- og officielt Sprog sidestilles med vort almindelige Skrift- og Bogsprog". Siden har vi hatt to offisielle skriftspråk i Norge: bokmål og nynorsk. Boka viser hva nynorskbrukerne har utrettet siden 1885, når det gjelder litteratur, teater, skolespråk, folkelige bevegelser osv. Den forteller også hvem nynorskbrukerne er, og hvordan de lever. At boka er et festskrift, kommer også fram gjennom en mengde gode og interessante illustrasjoner. Dette gjør at boka for første gang dokumenterer den visuelle siden av nynorsk-historien. SL

Martinsen, Harald, Halvor Nordeng og Stephen von Tetzchner: Tegnspråk – sosial betydning, utvikling og pedagogisk bruk. Universitetsforlaget 1985. 226 s.

Dette er ei bok om teiknspråk eller kommunikasjon gjennom auget. Boka set teiknspråket inn i ei brei historisk og sosial ramme, og det blir gjeve grundig innføring i korleis teiknspråket er oppbygt. Det er eit eige kapittel om utvikling av teiknspråk hos barn, og eitt om bruk av teiknspråk i opplæring av funksjonshemma, som autistiske og psykisk utviklingshemma barn og barn med språkvanskar. Boka har svært fyldig noteapparat og litteraturliste. *Tegnspråk* er den einaste boka på eit skandinavisk språk som gjev eit oversyn over moderne teiknspråkforskning. Boka har nyttig bakgrunnsstoff for alle som lærer teiknspråk, eller ønskjer å sjå teiknspråk i ein vidare samanheng. ÅN

Mål og makt. 15. årgang. Nr. 1-4. Tidsskrift utgitt av Studentmålslaget i Oslo

Av artiklene vil vi nevne: nr. 1 – temanummer om Norsk Målungdom, nr. 2 – *Geir Lorentzen*: Frå dialekt til nynorsk (om dialektbasert opplæring i nynorsk), *Tove Bull*: Ivar Aasen med vår tids briller, nr. 3 – temanummer om nynorsk som mediespråk, nr. 4 – *Stephen J. Walton*: Ivar Aasen – samfunnskritikar og språkmann, *Kjell Venås*: Tankar om det språksosiologiske klimaet i Norden. SL

Maal og Minne. Hefte 1-2 1985. Utgitt av Bymålslaget ved Einar Lundeby og Bjarne Fidjestøl

Inneholder blant annet opponentenes innlegg ved *Ernst Håkon Jahrs* doktordisputas "Talemålet i skolen" ved Universitetet i Tromsø, *Valerij Berkov*: Språksituasjonen i Norge sett utenfra, *Frøydis Hertzberg*: Anmeldelse av Kjell Ivar Vannebo: En nasjon av skriveføre. Om utviklinga fram mot allmenn skriveferdighet på 1800-tallet. SL

Namn og nemne. Tidsskrift for norsk namnegransking. Årgang 2 1985. Utgjeve av Norsk namnelag.

Blant artiklane kan vi nemne *Margit Harsson*: EDB-registrering av stadnamn i Noreg, *Jan Ragnar Hagland*: Namne-lovgjeving og målstrid, og *Oddvar Nes*: Gamle vassførenamn. *Inn og *Lemund-. ÅN

Norevik, Bjarne (red.): Datamaskinen og språket. Universitetsforlaget 1985. 190 s.

Boka er en nordisk antologi med ca. 30 korte artikler om emner som på en eller annen måte har tilknytning til moderne informasjonsbehandling. Blant artiklene vil vi nevne *Håvard Hjulstad*: Datamaskiner i terminologiarbeidet, *Ove Oscarsson*: Fackspråk, *Heribert Picht*: Det terminologiske arbejdes organisasjon på internasjonalt plan, *Jan Roald*: Utdanning og undervisning i terminologi i Norge, *Svein Erik Rødland*: Datamaskinen og språket – hva kommer til å skje? *Per Scott*: Arbeidet med norsk dataterminologi, *Einar Selander*: Terminologi in i Norden – kring ett jubileum, *Heidi Suonutti* mfl.: Terminologiarbete i ett tvåspråkigt land. SL

Norges offentlige utredninger. NOU 1985: 14 Samisk kultur og utdanning. Fra et utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon 17. oktober 1980. Universitetsforlaget 1985. 259 s.

Utgreiinga inneheld eit fyldig oversyn over samisk busetjingshistorie, kultur- og utdanningspolitikken overfor samane i historisk perspektiv, samane sin kultursituasjon, og det offisielle grunnlaget for kultur- og utdanningspolitikken i dag. Det er eit eige kapittel om samisk språk, og eitt om grunnskolen. Utvalet gjer mellom anna framlegg om ei samisk språklov og om visse endringar i grunnskolelova. ÅN

Norsk lingvistisk tidsskrift. 3. årgang. Nr. 1 og 2 1985

Av artiklene vil vi nevne: nr. 1 – *Eskil Hansen*: Om artikulasjonen av konsonantar i ein nordnorsk dialekt, *Peter Trudgill*: Scandinavian Sociolinguistics: an outsider's view, nr. 2 – *Rolf Theil Endresen*: Norske konsonantar. Fonetiske og fonologiske merknader, *Svein Lie*: Mer om fonologiske regler. SL

Norsklæreren/Norsklæraren. 9. årgang. Nr. 1–4. Tidsskrift for språk og litteratur. Utgitt av Landslaget for norskundervisning

Av artikler med språklige emner vil vi nevne: nr. 2 – *Haldis Ånestad Tunglund*: Modalitet i skolestiler, *Kjell Tørres Heggelund*: Fram og tilbake til frem. Ein populær studie i norsk rettskrivning, nr. 3 – *Olaf Almenningen*: Når lærte nordmenn å skriva? (anmeldelse av Kjell Ivar Vannebo: En nasjon av skriveføre), nr. 4 – *Gunvor Risa og Sigrid Røsseland*: Den første lese- og skriveopplæring. SL

Norskrift. Arbeidsskrift for nordisk språk og litteratur. Universitetet i Oslo. Nr. 46 og 47 1985

Inneholder disse artiklene: *Kjell Ivar Vannebo*: Tempussystemet i norsk. Fortidsformer i norsk. Framtidsformer i norsk. *Signe Marie Sanne*: Norsk perfektum sammenlignet med italiensk og fransk, *Einar Bruaas*: Adverbial eller fritt predikativ?, *Svein Lie*: Inndeling av norske dialekter, *Eskil Hanssen*: Litt om ordintern variasjon i Osломål, *Aleksander Uskov*: Stativens særtrekk i dansk og norsk, *Erik Papazian*: Hvordan har Dem det? SL

Nøklestad, Hans Olaf, Alf Tveterås og Per Vogth Hanssen: Praktisk språkbruksanalyse. Gyldendal Norsk Forlag 1985. 139 s.

Dette er ei lærebok i språkbruksanalyse, eller tekstanalyse, som det også blir kalla. Boka tek sikte på å lære elevar å skrive om ikkje-skjønnlitterære tekster. Hovudideen er å vise språkbruksanalyse i praksis, derfor inneheld boka ei rad analysar og tek utgangspunkt i enkle tekster prega av ein klar skrivesituasjon. Analysane gjev elevane innsikt i konkrete arbeidsmetodar og i stilskriving generelt. I tillegg til analysane av tekster inneheld boka ei enkel innføring i biletanalyse, smakebitar på tekster med ulik stil, ei oppgåvesamling, hugseliste for faguttrykk, eit kort oversyn over ordklasser og setningslære, og alfabetisk register. ÅN

Orgland, Ivar og Fredrik Raastad: Islandsk-norsk ordbok. NKS-Forlaget 1985. 267 s.

Denne ordboka inneheld ca. 15 000 vanlege ord og uttrykk i moderne islandsk. Boka har med uttalereglar, eit grammatisk oversyn, ei liste over islandske personnamn, kartskisser over Island og Norden og ei liste med geografiske namn. Vidare er det med eksempel på tiltaleformer og helsemåtar, eit par sider "språkleg førstehjelp" og nokre vanlege islandske forkortingar. Oppslagsorda er cmsette til både nynorsk og bokmål. I tillegg til omsetjing er det ofte med eksempel som syner bruksområda til orda, og korleis dei fungerer i språklege samanhengar og uttrykk. Ved sida av daglegtale dekkjer ordtilfanget i boka også vanleg språkbruk innanfor kulturlivet og ymse fagområde, dessutan ein god del nyord frå talespråket, frå dataspråk, massemedia og nyare litteratur. ÅN

Sandøy, Helge: Norsk dialektkunnskap. Novus Forlag 1985. 319 s.

Boka gir en grundig innføring i de fleste sidene ved norsk talemål. I et kapittel om dialektgeografien viser forfatteren utbredelsen av skiftende særdrag i de norske dialektene – med sideblikk til hele Norden. Den sosiale variasjonen i språket blir framstilt med særlig vekt på den funksjonen variasjonen har. Forfatteren trekker også inn samfunnsforholdene når han beskriver og forklarer språkutviklingen i fortid og samtid. Gjennom

hele boka legger han vekt på å studere talemålet som språkssystem. Et kapittel viser hvordan en kan arbeide med grammatikken – først og fremst fonologien – i dialektene. Boka inneholder også målprøver fra mange norske dialekter, og hver prøve blir fulgt av en grammatikkskisse for dialekten. I et avsluttende kapittel gir forfatteren en kort oversikt over talemålsforskning i Norge og andre land. SL

Skard, Sigmund: Målstrid og massekultur. Med eit tillegg tjue år etter. Det Norske Samlaget 1985. 94 s.

Den første utgaven av denne boka kom i 1963, men den har lenge vært utsolgt. På en personlig og engasjerende måte skisserer forfatteren utviklingen etter 1945 som med økende styrke har gjort det norske samfunnet til del av en internasjonal kapitalistisk massekultur. Mot denne bakgrunnen skildrer forfatteren den organiserte kampen mot nynorsken og samnorsken på 50- og begynnelsen av 60-tallet. Da førsteutgaven av boka kom, var situasjonen mørk for folkemålsbevegelsen. Nynorsken var i sterk tilbakegang i skolen, og motstanden mot rettskrivningsreformene fra 1938 og 1959 var på sitt høyeste. I tilleggskapitlet – ”Tjue år etter” – viser forfatteren hvordan denne utviklingen delvis har blitt snudd. Tilbakegangen for nynorsken i skolen har stoppet opp, og dialektbevegelsen er i framgang. Det språkpolitiske klimaet har i det hele tatt blitt mildere, og språkdebatten har kommet inn i mer fruktbare baner. Likevel konstaterer forfatteren at det ”er svære økonomiske og sosiale krefter som i dag framleis står det folkenorske imot, og snarare freistar å fremja den nedsliping, forflating og banalisering under internasjonale fabrikkmerke som mange av oss ikkje vil.” SL

Spjelkavik, Unn: Nyttig norsk. J. W. Cappelens Forlag 1985. 117 s.

Nyttig norsk er ei hjelpe- og øvingsbok i praktisk språkbruk. Boka bygger på praktiske eksempler og tek særleg for seg sider av språkbruken som grammatikkar og ordbøker har lite eller ingenting om. Grammatikk er det lite av, og rettskrivingsreglar som gjeld det reint formelle, er ikkje behandla. I forordet er det nemnt ei rad hjelpebøker. *Nyttig norsk* konsentrerer seg om bokmål, men litteraturen det er vist til, gjeld dels bokmål, dels

nynorsk. Dei fire hovudkapitla i boka tek opp emna stiltone, setningsbygning, språkleg samanheng, og gjentak og variasjon. Til kvart hovudkapittel er det knytt spørsmål og øvingsoppgåver. Bak i boka er det framlegg til oppgåveløysingar. ÅN

Språklig Samling. 26. årgang. Nr. 1-4. Tidsskrift utgitt av Landslaget for språklig samling

Hvert nummer konsentrerer seg om et hovedemne: Språkkonsulenter (nr. 1), Er "dikternes språk" hellig? Om normering av litterære tekster i leseverk (nr. 2), Islandsk språkrøkt og språkdebatt (nr. 3), Avispraak (nr. 4). SL

Stemshaug, Ola: Namn i Noreg. Ei innføring i norsk stadnamn-gransking. Det Norske Samlaget 1985. 191 s. 3. utgave

Denne nye utgaven av boka er sterkt revidert og utvidet blant annet ved at det er tatt hensyn til ny forskning. Dessuten er det tatt med et nytt kapittel om finske og samiske stedsnavn i Norge, og som eget vedlegg et utkast til en ny lov om skrivemåten av stedsnavn. Boka gjør greie for prinsipper ved navneinnsamling, terminologi, uttale og skriftnormering av stedsnavnene osv., og forklarer en mengde stedsnavn. Framstillingen er forholdsvis populær, slik at også andre enn fagfolk kan ha utbytte av boka. SL

Svenungsen, Niels: Det Norske Fjeldsprog. Novus Forlag 1985. 139 s.

Dette er ei av dei største norske ordsamlingane før Ivar Aasen. Forfattaren legg fram eit materiale frå Vest-Telemark. "Fjeldsproget" inneheld ei samling med dialektord og ein grammatikk, dessutan fortel Svenungsen om tru og tenkjemåte, mellom anna om primstaven. Han har og med ei liste over manns- og kvinne-namn frå øvre Telemark. Handskriftet har ikkje vore trykt tidlegare. Det har lenge vore rekna for tapt, men har no kome ut som kjeldeskrift. ÅN

Særheim, Inge: Stadnamn fortel historie. Universitetsforlaget 1985. 127 s.

Boka handler om navngiving, navnebruk og navn som kulturhistorisk kildetilfang. Gjennom en fylldig eksempelsamling viser forfatteren hvordan en kan få verdifulle opplysninger om språk

og historie av et innsamlet stedsnavntilfang. Et eget kapittel tar opp den offentlige normeringen av stedsnavn i Norge. Boka henvender seg til folk med interesse for språk og tradisjon, men kan også være nyttig som hjelpebok ved undervisning og forskning. SL

Talemål i Bergen 1/83. Nordisk institutt Universitetet i Bergen 1983. 78 s.

Talemål i Bergen 2/83. Nordisk institutt Universitetet i Bergen 1983. 121 s.

Talemål i Bergen 1/84. Nordisk institutt Universitetet i Bergen 1984. 71 s.

Desse hefta er laga i tilknytning til prosjektet "Talemål hos ungdom i Bergen" (TUB). Prosjektet er finansiert av Noregs allmennvitskaplege forskingsråd og blir drive ved Nordisk institutt, Universitetet i Bergen. Arbeidet kom i gang i 1977 og hadde som mål å undersøkje utviklinga i bergensmålet og variasjonen i talemålet hos ungdommen. Hovudmaterialet er lydbandopptak av samtalar med 92 ungdomsinformantar fødde i 1962-64. Hefta presenterer nokre delundersøkingar av TUB-materialet. Det vil bli trykt ei grundigare orientering om og vurdering av prosjektet etter at det er avslutta. Blant artiklane kan vi nemne *Stig Helge Johannessen*: Om 'skjendisar' og 'chipsreiarar'. Bruken av sje-lyd og kje-lyd i bergensmålet, *Johan Myking*: Adverba *då* og *no* i bergensmålet. Lingvistisk og sosiolingvistisk variasjon, og *Harald Ulland*: Det bergenske ego. Om formene *eg*, *e* og *jei* i bergensk. ÅN

Tryti, Ivar: Språkets ville vekster. Metaforer og kuriositeter i det norske språk. Tano 1985. 152 s.

I denne boka har forfattern samla ord og vendingar frå ulike tider og land. Nokre skriv seg frå så langt tilbake som oldtida, andre frå mellomalderen eller nyare tid. Dei stammar frå ulike delar av Europa, frå Hellas til Island, og frå ulike område av samfunnslivet. Forfattern prøver å gje svar på korleis uttrykka har oppstått, og drøftar moglege forklaringar i dei tilfella der ingen kan gje sikkert svar. Stoffet består av korte artiklar som er ordna etter tema, og bak i boka er det alfabetisk register. ÅN

Vinje, Finn-Erik: *For et godt ord. Noen småstykker om språkligheter*. NKS-Forlaget 1985. 251 s.

Denne boka er den tredje i ein serie med det forfattaren kallar "språkligheter". Dei to andre heiter *På talefot med språket* (1982) og *Som ordet går* (1984). *For et godt ord* byggjer på ei språkspalte forfattaren har hatt nokre år i Programbladet, og består av spørsmål frå lesarane og svar frå Vinje. Forfattaren er innom ei rad ulike språklege emne, som skikk og bruk og språksosial etikette, samtalereglar, pausesignal og tomgangsfrasar, grammatisk finmekanikk, ordhistorie, rettskrivingspirk, uttaledetaljar, språklege motelune, kjønnspråk, slang og skjellsord og andre snurrige ordgleder. Stoffet er ordna etter tema. Bak i boka er det både sak- og namneregister og ordregister. Forfattaren strekar under at språkreglar ikkje er objektive sanningar, men konvensjonsbundne åtferdsreglar som endrar seg. Han skriv lett og enkelt, og viser til kjelder lesaren kan slå opp i for å få vite meir.

ÅN

SVERIGE

Av *Ulla Clausén (UC)*, *Catharina Grünbaum (CG)*, *Mikael Reuter (MR)* och *Margareta Westman (MW)*

Andersson, Lars-Gunnar: Fult språk. Svordomar, dialekter och annat ont. Carlssons. Stockholm 1985. 245 s.

Författaren diskuterar vad fult språk egentligen är för något, dess struktur och funktion. Han tar vidare upp en del svenska fulheter och avslutar med vissa språkideologiska resonemang. Ett sådant här grepp om ämnet leder självklart till diskussion om attityder och sociala förhållningssätt. Han skärskådar till exempel sådana föreställningar som att ungdomar anses ha ett torftigt språk: hur bedömer man sådant och vad grundar man sitt omdöme på?

Det här är en lättläst och bra bok; det man möjligen kan sakna är en mer grundläggande samhällssyn mot vilken olika språkuppfattningar kan förklaras. För poängen med fult språk är just att det är fult, dvs. utgörs av språkbruk som bryter mot erkända och etablerade sociala normer och tydliggör dem. MW

Avstavningslexikon. Tryckeriförlaget, Stockholm 1985. 358 s.

Här avstavas 30 000 ord i böjda former, substantiv i bestämd form singularis och pluralis, adjektiv i svag form, också i komparativ och superlativ, och verb i presens, preteritum och supinum. I regel har bara enkla ord medtagits. De avstavas enligt två principer, först enligt den vanliga konsonantregeln som innebär att ett konsonantecken förs till den senare stavelsen, ex. *so-len, so-lar-na*. Den andra principen är den sk. morfologiska principen enligt vilken orden avstavas i de naturliga delar som kan urskiljas, t.ex. stam och böjnings- eller avledningsändelser, ex. *sol-en, sol-ar-na*. Sammansättningar har medtagits i undantagsfall, t.ex. om någon av de ingående lederna inte återfinns som enkelt ord. Ex. *in-pis-ka-ren, inpisk-ar-en/na*. Boken har fackgranskats av Birgitta Lindgren, Svenska språknämnden. UC

Hebbe, Agneta: Bygg upp ert ordförråd. 2 rev. uppl. Värnamo, 1985. 130 s.

Syftet med den här boken är att läsaren med roliga övningar

och enkla prov skall utvidga sitt ordförråd. Kunskaper i ordbildning och ordförståelse portioneras ut under tre veckor. En del av materialet har tidigare publicerats i tidskriften *Det Bästa* i spalten "Utvidga ditt ordförråd" som författaren redigerade under åren 1956–1981. UC

Hellberg, Staffan: Sanningen om svenskan. 75 artiklar om vårt språk. Studieförlaget i Göteborg, Göteborg 1984. 174 s.

Sanningen om svenskan antas man få reda på i denna skrift, som innehåller 75 språkspalter från Göteborgs-Posten. Här behandlas ständiga följeslagare som "tack vare", "dra/bryta en lans", "kylslagen" m.m., men också frågor av mer allmän natur. Karakteristiskt för de här språkspalterna är att även ganska speciella frågor sätts in i ett vidare sammanhang och får ge upphov till mer principiella diskussioner om språkbruk och språksyn. CG

Holmqvist, Berit & Källgren, Gunnel: Postgirot som språkmiljö I. Beskrivning av arbetsplatsen. Språk och kommunikation i arbetet.

Holmqvist, Berit: Postgirot som språkmiljö II. Beskrivning av arbetspråket. Meddelanden från institutionen för nordiska språk vid Stocholms universitet. MINS 18 & 19. Stockholm 1986. 118 s. och 129 s.

Ämne för denna doktorsavhandling (Holmqvists) är språket i användning på en kontorsavdelning på postgirot i Stockholm. För att över huvud taget kunna uppfatta kommunikationen i arbetsprocessen måste Holmqvist och Källgren först kartlägga arbetsorganisering och villkor. Det gjorde man genom upprepade studiebesök med inspelningar och annoteringar. Det språkbruk som analyseras är autentiska samtalsnuttar vilka ses som delar av arbetsprocessen. Tolkningar och tolkningsramar ges mot bakgrund av arbetsorganisationen.

Analysen visar hur kontextbundet och koncentrerat arbetspråket är. Därigenom blir tolkning nästan omöjlig utan grundlig kännedom om arbetssituationen, uppgifterna, arbetsreglerna och om deltagarnas roller i organisationen. MW

Klarspråk – en grund för god offentlig service. Språkvårdsutredningens rapport. Civildepartementet. Ds C 1985:3. 64 s. + bil.

Detta är en rapport över en utredning som hade till syfte att skaffa fram "underlag för ett ställningstagande till hur språkvården skall bedrivas i fortsättningen för att bli så effektiv som möjligt".

Den utmynnar i en rad förslag: På myndigheterna bör utses språkansvariga tjänstemän; (den statliga) språkvården bör samordnas i en centralt placerad delegation; utbildning i skriftlig framställning bör göras till ett än viktigare moment i myndigheternas personalutbildning än nu; myndigheter med tillsyns- och granskningsuppgifter bör också äta sig språkgranskning; i förvaltningslagen bör finnas en regel om vikten av klart och enkelt språk; en samling gemensamma skrivregler för all statlig förvaltning bör utges snarast. – Svenska språknämndens svar på denna rapport gick bl.a. ut på att man inte får isolera den statliga språkvården alltför mycket från annan språkvård. Det är ju ett närmande till allmänspråket som man strävar efter i den offentliga förvaltningen.

MW

Kotsinas, Ulla-Britt: Invandrare talar svenska. Ord och stil, Språkvårdssamfundets skrifter 15. Liber Förlag, Malmö 1985. 182 s.

Författaren, som för ett par år sedan disputerade på en avhandling om invandrarsvenska, presenterar här en undersökning av sex invandrares bruk av ett språk som de inte har hunnit få vad man kallar baskungskaper i. Denna språkform, kallad interimsspråk, präglas av ett begränsat ordförråd och en begränsad grammatik. Det intressanta här är de olika strategier – gemensamma eller individuella – som språkbrukarna tillgriper och utvecklar för att med dessa mycket knappa medel försöka uttrycka ett innehåll.

CG

Liljestrand, Birger: Juttu och sammetsfarmare. Notiser om finlandssvenskt tidningspråk. Nordsvenska, Umeå 1985. 117 s.

Boken bygger på en undersökning av finlandssvenskt tidningsspråk som Liljestrand gjorde 1982 genom att excerpera drygt 300 sidor i tidningarna Hufvudstadsbladet, Vasabladet och Jakobstads tidning. En kortare översikt av resultatet har tidigare publicerats i tidskriften Språkbruk 2/83.

Boken skiljer sig från artikeln i Språkbruk inte bara genom att

beskrivningen och exemplen är mer omfattande, utan också genom fylligare metodiska och teoretiska resonemang och sidoblickar på andra språk, bl.a. förhållandet mellan de tyska språken i förbundsrepubliken och DDR.

Liljestrands bok är ett beaktansvärt och intressant bidrag till kunskapen om finlandssvenskt språkbruk av i dag. Den begränsar sig inte bara till lösräckta ord och uttryck utan redogör också för avvikande drag i fråga om bl.a. syntax, och utgör därigenom ett viktigt komplement till Harry Stenmarks Finlandssvenska ord och uttryck (se Språk i Norden 1984).

Däremot skall boken inte ses som en heltäckande beskrivning av finlandssvenskan. Dels innehåller den ett antal smärre missuppfattningar, dels bygger den på ett begränsat material av enbart tidningstexter. Det är också skäl att framhålla att den uttryckligen går in för att ta upp avvikande drag. En läsare kan lätt få uppfattningen att svenskan i Finland är betydligt mera exotisk än den är.

MR

Nordberg, Bengt: Det mångskiftande språket. Ord och stil, Språkvårdssamfundets skrifter 14. Liber Förlag, Malmö 1985. 123 s.

Denna volym innehåller sju tidigare publicerade uppsatser från olika, ibland mindre lättåtkomliga skrifter. Här behandlas språk-sociala variationer, samtalsstrategier och några grammatiska företeelser, däribland förändringar i adjektivets ändelsekomparation.

CG

Prismas främmande ord. 25 000 ord med förklaringar och härledningar. Bokförlaget Prisma, Stockholm 1984. 550 s.

Ordboken har utarbetats på grundval av Gyldendals Fremmedordbog som utkommit i åtskilliga upplagor. Ordurvalet har vid redigeringen anpassats efter svenska förhållanden varvid en mängd nyord tillkommit.

Boken innehåller sådana ord som vi lånat in från grekiska och latin, men också i stor utsträckning från engelska, tyska och franska och som mer eller mindre tydligt röjer sitt främmande ursprung. För varje ord redovisas i detalj dess etymologi (fackansvarig Ulla Clausén, Svenska språknämnden) och dessutom ges

upplysningar om böjning och vid behov uttal. Artiklarna är överskådliga med enkla och klart formulerade definitioner. UC

Regional och social variation i nordiskt personnamnsskick. Red. Sigurd Fries, Roland Otterbjörk (†). Nornas tionde symposium i Umeå 3-5 maj 1983. Norna-rapporter 29, utg. av Institutionen för nordiska språk vid Umeå universitet, Umeå 1985. 201 s.

Denna internordiska symposierapport innehåller sexton föredrag med sammanfattningar av efterföljande diskussioner. Bland de bidrag som berör dagens namnsskick kan nämnas Gulbrand Alhaug, "Noen skilnader i namnemønstret mellom Nord-Noreg og Indre Austlandet", Sven Benson, "Riksdagsmännens förnamn", Reinert Kvillerud, "Personnamnsvariation i barn- och ungdomslitteratur", Birte Hjorth Pedersen, "Sociale aspekter på moderne danske fornavne belyst gennem navneansøgninger fra 1977-1982". UC

Svenskans beskrivning 15. Institutionen för nordiska språk, Göteborgs universitet. Göteborg 1985. 575 s.

Rapporten från den femtonde konferensen "Svenskans beskrivning" innehåller 36 föredrag inom områdena grammatik, semantik, lexikologi, fonologi, språkhistoria, språksociologi och språkpedagogik. Särskilt kan nämnas de tre plenarföredragen "Skolan och svenskans beskrivning" av Tor Hultman, "Svenskans beskrivning under de år som gått" av Bengt Loman och "Historien och språkhistorien" av Ulf Teleman. CG

Thelander, Mats: Sven Hofs Swänska språkets rätta skrifsätt (1753). Med ordstatistik och flera register i ny utgåva. Skrifter utgivna av institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet 16. 1985. 282 s.

Tack vare Mats Thelander är nu en av den svenska språkvårdens kanoniska skrifter tillgänglig för alla. Sven Hof var lektor i Skara och utgav sin bok 1753. Hofs principiella ställningstaganden och hans noteringar om olika enskildheter i språket är mycket ofta av intresse även för nutida språkvårdare.

Genom att texten datasatts av utgivaren har han kunnat förse utgåvan med en mängd värdefulla register och en del statistiska uppgifter. Registren skiljer mellan uppgifter om Hofs egen sven-

ska, språket i Hofs exempel och om främmande ord, citat etc. Genom dessa register ges läsaren möjlighet att snabbt hitta vad han söker i Hofs text. MW

Tre kulturer. Medlemsbok för Johan Nordlander-sällskapet tillägnad minnet av Roland Otterbjörk. Utg. i samarbete med Institutionen för nordiska språk vid Umeå universitet, Umeå 1984, 141 s.

Roland Otterbjörk avled 25.12 1984. Denna bok som skulle ha överlämnats till honom på hans 60-årsdag 6.2 1985 har i stället tillägnats minnet av honom.

Bokens huvudtema är namn, företrädesvis i Nordskandinavien där tre kulturer möts, den svenska, den samiska och den finska. Evert Melefors har t.ex. skrivit om bynamnet Jävre i Norrbotten, Gunnar Pellijeff om personnamn i Kalixdalens gårdsnamn och Lena Peterson om Trjónn, namnet på en jämtländsk runristare. UC